

Företagare och konsumenter mot maffia: lärdomar från Italien

Presentation SNS, onsdag 20 november 2024

Carina Gunnarson

carina.gunnarson@statsvet.uu.se

Varför studera Italien?

- Lång erfarenhet av brottsbekämpning och brottsförebyggande åtgärder
- Kunskap – lära oss förstå det vi ser – och inte ser
- Vi kan lära oss arbetsmetoder
- Vår egen spegelbild – vill vi hamna där? Vad kan vi göra för att undvika det?

Vad är skyddspengar?

- Den summa företag betalar till maffian för att få ”beskydd”: för att undvika stölder, vandalism, trakasserier, för att få kunder
- Ett första steg för maffian att få inflytande över ett företag
- Andra former: anställningar, leveranser, lån, underkontrakt
- Summan varierar
- Stora konsekvenser för enskilda företag, näringslivet och samhällsekonomin

Vilka är sårbara? Hur utbredd är det?

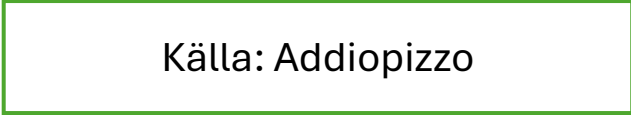
- Mindre företag med lokal kundkrets
- Kontantintensiva branscher
- Öppna verksamheter: restauranger, barer, kaféer, mindre affärer
- Svårt att undersöka - allt från "ingen betalar" till "alla betalar"
- Få polisanmäler
- Sverige: saknas studier om skyddspengar; kan döljas under andra brottskategorier

Addiopizzos mobilisering av företagare 1

- Anonymt upprop - klistermärken utan avsändare
- Hemlig mobilisering av företagare ("de första 100")
- Personliga kontakter
- Offentlig lista efter ett år
- Samarbete med polis och domstol – kontroll av företag

UN INTERO POPOLO CHE PAGA IL PIZZO
E' UN POPOLO SENZA DIGNITÀ

Källa: Addiopizzo

Mobilisering av konsumenter

- Publikationer med guider till "pizzo-fria" företag
- Marknader med "pizzo-fria" företagare
- Affär i centrala Palermo med pizzo-fria varor
- Klistermärken
- On-line guide
- Mer långsiktigt: värdegrundsarbete i skolor

Källa: Addiopizzo

Råd till enskilda företagare

- Börja aldrig interagera eller samarbete med kriminella aktörer
- Granska företaget du ska börja samarbeta med
- Låna inte pengar från aktörer med koppling till organiserad brottslighet
- Kräv stöd från din branschorganisation
- Ensam är inte stark!

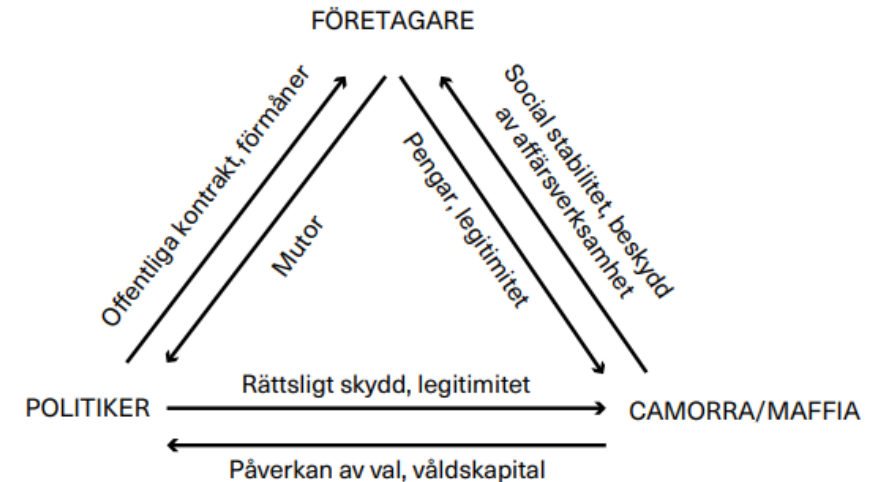
Förslag till näringslivet och branschorganisationer

- Rättsligt stöd vid polisanmälan och rättsprocesser
- Kontaktfunktion dit företagare kan ringa
- Informationsmaterial till företagare (flera språk)
- Utbildning
- Guide för hur företag ska kontrollera att andra företag är seriösa

Råd till politiker

- Förhindra infiltration av partier
- Stöd till normförändringsarbete genom skola, civilsamhälle m.m.
- Ekonomisk kompensation till företag som drabbas av skadegörelse från kriminella aktörer (utred)

Figur 1. Triangulär relation mellan företagare, organiserad brottslighet (Camorra/mafia) och politiker.

Källa: Della Porta och Vannucci (2012), s. 237

Förslag till kommuner

- Inkludera det sunda näringslivet och konsumenter i det brottsförebyggande arbetet
- Konsumentvägledning
- Praktikplatser vid sunda företag
- Stärkt kontroll av upphandlingar av varor, tjänster, fastigheter
- Stärkt kontroll av företag som bedriver verksamhet med offentlig finansiering

Viktigaste budskap från Italien-Palermo

- Det går att vända utvecklingen även i mycket svåra kontexter – då borde det gå att göra något också i Sverige
- Tre ben: politisk vilja, lagar och rättsväsende, civila samhället
- Addiopizzo har lagt till ett fjärde ben: företagare och konsumenter
- Konsumentmakten: en anonym akt som alla kan tillämpa utan öppen konfrontation med kriminella